

PS

ALLEHANDA OM VARJEHANDA

Avdelningen ber att få återinflyta i dubbelsidig form, denna gång med en satir och lite spridda bidrag.

Själv har avdelningsföreståndaren råkat kasta en blick i sin kalender och därvid uppdagat att den faktiskt håller på att ta slut.

Han håller sig fortfarande med en analog pappersalmanacka och blir således varnad i tid inför ett årsskifte med allt vad det innebär i form av omställningar och förhastade löften.

I föreståndartjället finns förvisso en anseelig samling av kalender-, adress- och/eller komihåg-program i mer eller mindre komplicerade varianter. (Sådana digitala almanackor måste vara lätta och roliga att programmera eftersom de numera medföljer snart sagt varje programpaket eller datortidskrift som föreståndaren införskaffar.)

Problemet är bara att han saknar den närmast preussiska självdisciplin som är själva förutsättningen för finessernas rätta användning.

Teoretiskt sett är ett kalenderprogram det mest praktiska en avdelningsföreståndare skulle kunna tänka sig för att inte missa en spaltlämning eller tappa en adress.

I praktiken har han emellertid inte haft tid att greppa den komplicerade uppläggnings av alla dessa adressböcker och komihåg-listor (vilket innefattar att rensa bort fält för ZIP-koder, »spouse» och liknande samt att dressera programmet ifråga att rätt hantera svenska postnummer), än mindre att de facto knappa in sitt dagliga liv i datorn.

Först härom månaden lyckades han å Internet påträffa ett program som är tillräckligt litet och finesslöst för att verkligen kunna användas.

Ur dunkel källa har föreståndaren fått ett klipp ur ett brev till Svenska Dagbladets ledarsida, som hänvisar till »flera källor, däribland Rikskvinnocentrum för kvinnor som misshandlats och våldtagits vid kvinnokliniken Akademiska sjukhuset i Uppsala». Vilket ånyo visar att konsten att rätt och med eftertanke utplacera attributen är en gammal pålitlig provosten för varje satsbyggare.

Avdelningen prövar att återkomma.

The 410 challenge cup

Resultaten från årets svenska riksmästerskap i hjärtinfarktöverlevnad har nyligen officiellt förkunnats. Tävligen väckte stort intresse i massmedierna, och från tävlingsledningen rapporterades om rekordhögt deltagande med 89 lag och totalt 75 000 deltagare. För att tillspetsa årets upplaga av tävligen bestämdes tävlingsreglerna först efter det att sista tävlande gått i mål. Detta, enligt tävlingsledaren, för att under tävlingens gång omöjliggöra bruk av otillåtna hjälpmedel.

Tävlingen sträckte sig över tre år, under perioden 1992–94, utan någon som helst klassindelning. Berättigade till deltagande var alla förekommande s k fyrahundrator. Dessa skulle analyseras och kartläggas mycket noggrant av sina respektive lag innan de fick tillstånd att delta i tävlingen. I förkontrollen skulle ingå kvaliteter som ekåge och analys av utvalda kroppsenzymer. Dessutom skulle deltagarna, innan de fick anmälas till tävlingen, helst ha haft ordentligt ont i bröstet och gärna i mer än 20 minuter. Därefter anmäldes de deltagande genom sitt lag till tävlingen under den godkännande koden »410». Det ryktades om att vissa lag anmälde flera deltagare än tillåtet enligt urvalskriterierna. Detta var något som tävlingsledningen visste om, men inte såg som nödvändigt att åtgärda, eftersom man visste att ju fler felaktiga anmälningar som inkom, desto större skulle spridningen i resultatlistan bli. Detta

var inte direkt önskat eftersom det skulle föra till ett större intresse kring resultatlistan. Dessutom hade tävlingsledningen anammade det olympiska motot om att »det viktigaste är inte att få en bra placering, men att delta». Därför välkomnades alla fyrahundrator utan någon som helst eftergranskning.

Tävlingsmomentet i mästerskapet var i princip att alla 75 000 deltagande skulle hålla sig vid liv längst möjligt. Den som stupade och befanns vara definerad död registrerades, och vinnaren i tävlingen blev det lag som efter vissa matematiska korrigeringar hade minst antal döda. »Är man död så är man», som tävlingsledaren fyndigt påpekade.

Tävlingens spelregler

För att få vara med i det utslagsgivande tävlingsmomentet, bestämde tävlingsledningen att man inte fick räknas som tävlande om man definierades som död redan i tävlingens inledning, närmare bestämt under de två första tävlingsdagarna. Man ansåg nämligen från tävlingsledningens sida att de som inte hann värma upp ordentligt förmodligen »gick i väggen» tidigt under tävlingen, och att detta skulle drabba lagen orättvist. Dessutom skulle möjlig inverkan av fördröjd transport till och från tävlingsarenan (rödljus, kö i tunnelbanan, trafikstockning eller väntan på barnen på dagis) kunna störa lagens uppladdning inför tävlingen. Utöver detta beslöt att utesluta dem som efter femtonde dagen fortfarande var med i tävlingen. Detta på grund av vissa misstankar om att de var övertränade, dopade eller rentutav inte alls var fyrahundrator. Stor irritation utbröt bland lagledarna då detta blev känt, eftersom alla hade coachat sina deltagare att hålla ut så länge som möjligt. Att det i alla år har förekommit döda i »410 challenge cup» har varit en del av lagens verklighet, men att utesluta vissa dagar av tävlingen var nytt för de flesta lagen. Som en av de irriterade lagledarna utbröt: »I den här tävlingen är det inte frågan om att överleva men att dö fort eller hålla sina deltagare igång till den 16:e tävlingsdagen!».

Utöver detta hade tävlingsledningen på förhand bestämt hur många deltagare varje lag *borde* ha med. Detta hade den med komplicerade matematiska metoder räknat fram, med hänsyn till befolkningsstrukturen och bosättningsförhållandena i den landsända som laget kom ifrån. En uträkning som av lagen antogs vara korrekt. Placeringen på resultatlistan beräknades därefter genom att dividera lagens verkliga antal tävlande med det förutbestämda beräk-

Invärtes fynd

I IPS nr 43/96 finns en bild där en man med skägg framträder på locket av en plåtask. Jörgen Holm från Kumla tror att det möjligtvis rör sig om Oskar II. Bilden har påträffats i matstrupan vid gastroskopi. Detta erinrar mig om min tjänstgöring som underläkare på odelat lasarett under min utbildning. Här var chefen kirurg, där fanns ingen internmedicinsk avdelning. Förlossning och kvinnosjukdomar rymdes inom kirurgin. Läkare och personal skulle bemästrat alla sjukdomar. Tänk att detta är så nära i tiden, inte mer än 30 år sedan.

En patient kom in med blåskatar. På misstanke att han försökt manipulera genitalia, remitterades han till cystoskopi. Remissen löd: »Blyertspenna i blåsan?»

Svaret blev: »Ja. Faber nr 3.»
Lars Lidberg
professor

nade antalet. Hamnade man under 1,0 var man bättre än förväntat, över 1,0 sämre än förväntat. Man lyckades således få in lite av den olympiska stämningen i tävlingen, då hundradelar hit eller dit visade sig få avgörande betydelse för placeringen på resultatlistan.

Vid presskonferensen i samband med segerceremonin kom, även för många lagledare, okända hinder fram för att få sina deltagare godkända i tävlingen. Tävlingsledningen hade nämligen bestämt att man, innan man kom till tävlingsarenan, inte fick ha övernattnat på andra instanser än på dem som var godkända av tävlingsledningen. Att dessa övernattningsställen utsågs först i efterhand, ansåg man inte från ledningens sida spela någon roll, eftersom alla deltagande lagen visste lika lite om detta. Därtill var det av avgörande betydelse att anmälningsblanketten var in i minsta detalj korrekt ifylld vad gällde födelsenummer, övernattningsställets kod, dag för tävlingsstart, ålder och kön. Vid minsta felaktighet på anmälningsblanketten ströks den deltagande från resultatlistan. Dessutom skulle man ha inlett tävlingen senast den 6 december 1994. Detta för att man skulle hinna med att bli definierad som död senast den 31 december (på 15:e tävlingsdagen) och få bli räknad med i tävlingen innan nyårsklockorna avslutade den.

Under tävlingens gång avslöjades att flera lag anmält samma deltagare flera gånger till tävlingen, varför tävlingsledningen beslutade att enbart godkänna en tävlingsomgång per deltagare. Och om en deltagare deltog exempelvis 2 gånger innan han under sitt tredje deltagande stupade, skulle endast detta tillfälle räknas i tävlingen då detta var det händelserikaste och i enlighet med tävlingens intentioner.

Resultaten

Något oväntat segrade en okänd uppstickare från Hälsingland, närmast en David att jämföra med alla Goliat som var med. Tävlingsledningen var också något förvånad över resultatet, då man hade räknat med att tävlingen skulle bli en lätt match för de välrenommerade, välsponsrade tungviktarna i storstäderna. Under segerintervjun efter utdelningen av guldmedaljerna avslöjade det segrade lagets coach, EKO Maaskinen, hemligheten bakom triumfen: »Vi har slutat lyssna på patienterna. Numera använder vi enbart audio-visuella hjälpmedel i coachningen av våra fyrahundrator.» »Släng stetoskopet», var hans uppmaning till de övriga lagledarna på presskonferensen.

Något mer slokörade var ledarna från lagen som placerade sig längst ned på resultatlistan. Man ifrågasatte resultatens riktighet överhuvudtaget. Detta

då man under tidigare träningstävlingar hade fått fram helt andra och betydligt bättre resultat. En av ledarna från ett av lagen längst ned på listan ansåg sig möjligtvis ha hittat förklaringen till sitt lags dåliga placering med kommentaren: »Vi har nog anmält många okvalificerade fyrahundrator och det straffar sig i tävlingar av denna typ.»

Tävlingsledningen sammanfattade årets upplaga av »The 410 challenge cup» som en mycket intressant tävling som definitivt har kommit för att stanna. Den kommer att anordnas även i framtiden, meddelade den ansvariga tävlingsledaren Sussi AL Styrelsen. Hon avslöjade inte när och var, och inte hel-

ler fick de närvarande lagledarna svar på huruvida de kunde få ta del av tävlingsreglerna före nästa tävling. »Nästa gång förlägger vi kanske tävlingsmomentet till de första två dagarna eller från dag 16–26, vem vet, vem vet», skrattade tävlingsledaren som lämnade konferensen under påtagliga buu-rop från en stor skara irriterade lagledare.

»Tur att vi har MONICA och RIKSHIA att tävla i. Där kan vi i alla fall spelreglerna», inflikade en ändå nöjd lagledare Trom Bo Lysén – representerande ett av de mittenplacerade lagen.

Björn Hole
överläkare
Kalix

En julsaga

Ute snöade det ymnigt. Kaffebryggaren i kokvrån på akuten lät som ett fulminant lungödem när den ångade upp den sista vattenskvätten. Jag slog upp en kopp och lät den stå för att svalna. Deskvameringen av ventrikelmukosan blir ytligare av svalt än skällhett kaffe. Förutom kaffe serverades pepparkakor ur en röd burk med bilder av änglar i tomteluva. Den stod på systrarnas pulpet och var avsedd för både personal och patienter. Kirurgjouren anmärkte lite surt att hans patienter hade minsann generell kakkarens tills buken var friad, pepparkaksperitonit är inte att leka med.

Ambulansarna hade upptäckt tomte-luveänglaburken redan på morgonen. Varje patientleverans innebar en oroande minskning av kaknivån. Speciellt Sven dröjde sig länge kvar i närheten av burken under olika förevändningar. Han berömde mig för min slips med tomtar på. Jag har den alltid när jag är julaf-tonsjour, kanske kan den glädja någon. Jag kände Sven sedan många år, han var lite filosof. Man blir väl det i hans yrke när man sett det mesta.

Det var ganska lugnt på akuten. Folk hade trevligare saker för sig än att sitta i ett väntrum. Kirurgen hade några trindbukade kallsvettiga damer i obsrummet. Deras gallstenar satt fastpressade i ductus cysticus efter gastrointestinalkanalens heroiska attacker på rimmad skinka till frukost. Frammot lunchtid ringde Sven emellertid över radion från sin ambulans och ville ha mig beredd vid dörren. Han hade fortfarande en bra bit att köra på snöiga skogsvägar så det tog en stund innan bilen kom fram. När vi öppnade bilens baddörr höll Svens codriver på för fullt med återupplivning. Sven berättade att den gamle mannen haft lungödem som skummade ur näsan när de hämtade honom. Ambu-

lansen hade fastnat på den oplogade vägen två gånger och fått skottas fri. Färden tog tid och den gamle blev pulslös tre mil från sjukhuset. I akutrummet fick vi kopplat EKG, som var ett rakt streck. Jag visste att det sällan går att få igång ett hjärta i ett sådant läge men gjorde ändå ett hederligt försök. Jag dödförklarade honom fem i tolv. Nästa fråga var om anhöriga visste att han åkt in. Sven sa att mannen bott ensam i en liten stuga i skogen. Där fanns bara han. Sekreteraren hade just hittat journalen och jag började bläddra för att se om det fanns uppgivet några anhöriga. Jag hittade systerrapporterna från förra vårdtillfället för ett år sen. Nej, inga anhöriga. Ensamboende änkeman, inga barn. Närmaste bekant som var antecknad var distriktssköterskan. Han hade kommit in med lungödem förra julen också. Jag anmärkte till Sven att mannen tydligen hade en grav inkompensation; enligt epikrisen medicinerade han massivt med diuretika, ACE-hämmare och hela köret. Nu mindes Sven plötsligt honom, men inte från förra julen utan för ett par år sedan. Vi bläddrade vidare. Ja faktiskt, för tre år sedan enligt ambulansjournalpappret. Lungödem på lillejulaf-ton. Tanken slog oss samtidigt.

– Tror du ... började jag.

– Att han avsiktligt brukade sätta ut sina mediciner några dar innan julaf-ton? ... fyllde Sven i.

– Konstigare saker har jag varit med om, fortsatte Sven. Det var en väldigt ensligt belägen stuga gubben bodde i. Oplogad väg, han hade nog inte tagit snön med i beräkningen när han ringde. Synd vi inte hann i tid det här året. Då hade han kunnat få en pepparkaka.

Sven log och stoppade en grabbnäve i fickan innan han körde iväg.

Snön fullkomligt vräkte ner nu.

Melin, på medicin